

ZPRAVODAJ NEWSLETTER

VZDĚLÁVACÍ A INFORMAČNÍ BULLETIN
EDUCATIONAL AND INFORMATIVE BULLETIN

v areálu Židovského hřbitova v Terezíně. V roce 2002 však došlo k jeho vážnému poškození během katastrofální povodně, která na mnoho měsíců objekt krematoria zatopila a vážně poškodila. Náročná oprava věčného světla se uskutečnila na počátku roku 2007. Potřebné finanční prostředky poskytla rodina Luski ze Spojených států amerických, která tuto opravu nechala provést jako trvalou připomínku dne Bar Míeva svého člena Jasona, společně s cestovní kanceláří Precious Legacy Tours.

Setkání pedagogů ČR v Terezíně a Drážďanech

Ve dnech 9. - 11. 2. 2007 proběhl další z řady vzdělávacích seminářů, které pro české pedagogy již po několik let ve spolupráci s dalšími institucemi pořádá Památník Terezín. Smyslem setkání bylo rozšíření poznatků účastníků k tématu zneužití lékařské vědy nacistickým režimem a jeho lékaři v době 2. světové války.

Během třídenního programu, který se odehrával zčásti v Terezíně a zčásti v Drážďanech, vyslechli seminariisté řadu odborných přednášek českých i zahraničních historiků. Hlavním bodem semináře byla návštěva tematicky unikátní výstavy „Smrtelná medicína“ v Německém muzeu hygieny v Drážďanech, kterou sem zapůjčilo United States Holocaust Memorial Museum ve Washingtonu. Na prohlídku výstavy navázala beseda s odbornými pracovníci drážďanského muzea, při které seminariisté získali nejen odpovědi na otázky ke zmíněné výstavě, ale i informace k možné návštěvě muzea se svými žáky a k zajištění doprovodného pedagogického programu, který muzeum hygieny nabízí.

S pozitivním ohlasem seminariisté se vedle odborné náplně programu setkala i jeho kulturní část, kterou představovalo drama „Pan Theodor Mudstock“ v neobyčejně působivém podání Jaroslava A. Haidlera z Činoherního studia v Ústí nad Labem.

Organizátory semináře, na kterém se spolu s Pamá-

donated by the Luski family of the United States of America, who had the repairs performed on the occasion of their family member Jason becoming Bar Mitzvah, with additional donation from the Precious Legacy Tours.

A Meeting of Czech Pedagogues in Terezín and Dresden

From February 9 to February 11, 2007 yet another educational seminar for Czech teachers took place, in a continuation of series that have been held by Terezín Memorial and other institutions for several years now. The seminar focused on the topic of abuse of medical science by the Nazi regime and its doctors during the Second World War and aimed to broaden the attending teachers' knowledge of the given subject matter.

The three-day programme, which took place partly in Terezín and partly in Dresden, consisted of a series of lectures by Czech and foreign historians. The main point of the programme was a visit of a uniquely conceived travelling exhibition "Deadly Medicine: Creating the Master Race" at the German Hygiene Museum in Dresden; an exhibition originally created by the United States Holocaust Memorial Museum in Washington. After visiting the exhibition a discussion was held with specialists from the German Hygiene Museum, who not only answered all the visitors' questions, but also invited the attending teachers to return to the exhibition with their students and pointed out the possibility of taking advantage of an additional educational programme offered by the museum.

Besides the specialized part of the programme, the cultural part, consisting of a staging of "Mr Theodor Mudstock" in a most captivating performance by Jaroslav A. Haidler of the Činoherní studio Theatre in Ústí nad Labem also earned a very positive response from the attendees.

The organizers of the seminar financed by the Terezín Memorial and the Task Force for Holocaust Education, Research and Remembrance, were excited by the final evaluation from all of the 28 teachers who took part in the programme. They expressed appreciation of the high quality level of the scholarly part of the programme, as well as of being given the chance to meet each other and exchange their experience with teaching in the first place, no to mention the teaching resources they obtained and intend to employ in teaching their students about the Second World War.

Přednáška Tomáše Fedoroviče
Lecture by Tomáš Fedorovič

Seminář spolku „Přátelé a podporovatelé Terezína“

Již po několik let pořádá spolek „Přátelé a podporovatelé Terezína“ každoročně seminář v Památníku Terezín. Ten letošní se konal ve dnech 23. - 25. 3. 2007. Seminariisté se věnovali prohlídce bývalého terezínského ghetta, výstavních prostor Muzea ghetta. Součástí programu bylo i položení věnce na Národním hřbitově a následné uctění památky obětí Terezína minutou ticha.

Nejvýznamnějším bodem semináře bylo podepsání prohlášení k zamýšlenému zřízení nadačního fondu „Terezínského centra Leo Baecka“, jež se uskutečnilo ve slavnostním sále terezínské radnice. Projekt se zabývá vznikem centra evropské spolupráce ve prospěch míru, demokracie a lidských práv.

Na závěr semináře proběhla diskuse s dobrovolnými pracovníky Památníku, při kterém tito přiblížili zejména jejich práci v Terezíně.

Z podpisu prohlášení, The signing of the resolution

The “Friends and Supporters of Terezín” seminar

The "Friends and Supporters of Terezín" organization has organized an annual seminar at the Terezín Memorial for several years now. This time the seminar was held on March 23-25, 2007.

Participants were given a tour of the former prison camp for Jews in Terezín and the exhibition rooms of the Ghetto Museum. As a part of the programme, a wreath was laid at the National Cemetery and the victims of Terezín were commemorated with a moment of silence.

The most important part of the programme was perhaps the signing of the resolution which should lead to the creation of "Terezín Leo Baeck Centre" foundation and took place in the ceremonial chamber of the Terezín town hall. The project aims at creating a centre for European collaboration for peace, democracy and human rights.

The seminar was concluded by an interview with the volunteer workers of Terezín, in which they talked primarily about their work for the Terezín Memorial.

Z technických důvodů došlo k opoždění vydání Zpravodajů 1/2007 a 2/2007.
Tímto se čtenářům omlouváme.

Due to the technical reason publishing of the Newsletter 1/2007
and Newsletter 2/2007 was delayed. We apologize for this to our readers.

Kontakty - Contacts

Adresa - Address
Památník Terezín, Národní kulturní památka
Principova alej 304, 411 55 Terezín
Malá pevnost - Small Fortress
tel.: 416-782 442, 416782131, fax: 416-782 245
Muzeum ghetta - Ghetto Museum
tel.: 416-782 576, fax: 416-782 993
Magdeburská kasárna - Magdeburg Barracks
tel.: 416-782 949
Středisko setkávání II. - Meeting Centre II.
tel.: 416-782 654

PAMÁTNÍK TEREZÍN

národní kulturní památka
Vydává - Published by
Památník Terezín, Česká republika
The Terezín Memorial, The Czech Republic
2007
www.pamatnik-terezin.cz

Odpovědný redaktor - Editor:
Mgr. Naďa Seifertová
seifertova@pamatnik-terezin.cz
Foto - Photos:
Památník Terezín
Anglický překlad - Translation
Mgr. Michal Spáda
Výtvarné zpracování - Design:
František Hejda
look@look.cz

Petr Ginz

Petr se narodil 1. února 1928 v Praze. Jeho matka nebyla Židovka. Díky tomu přežila a zachránila tak i Petrova otce a dceru Evu. Petr byl jediný, kdo z rodiny nepřežil.

Petr navštěvoval židovskou školu v Jáchymově ulici. Byla to škola pokroková, žáci tam měli značnou volnost a to také přispívalo k rozvíjení jejich vloh a schopností. Petr byl u svých spolužáků velmi oblíben. Pomáhal jim, byl skromný, citlivý. Velmi rád četl, mezi jeho nejoblíbenější autory patřil Jules Verne a pod vlivem jeho děl sám napsal také román „Návštěva z pravěku“. Román začíná právě tím, že se někde ve sklepení Vernova domu našel dosud neuveřejněný a neznámý rukopis, kterým se doplňuje série spisovatelových prací.

Když přišel zákaz školní docházky, zaučoval se Petr u židovské obce čistit psací stroje a provádět malé opravy, nějaký čas se tím pak zabýval. V říjnu 1942 odešel Petr transportem do Terezína. Dostal se do chlapeckého domova L 417, na domov I. Zde se jeho hlavní náplní stalo vydávání časopisu Vedem.

Petr si v Terezíně psal také deník, ačkoliv jeho psaní nebyl příliš nakloněn. Tvrdil, že to co má být vlastně tajné, se díky zapsání do deníku stane přístupné i ostatním. Uváděl ale, že si jej píše kvůli své rodině, aby nezapomněl vše, co zde prožíval. Poznamenával si příhody, postřehy, to, co se učil, co přečetl, plány na další období.... Ty zářijové z roku 1944 však již nestačil zrealizovat. Transportem Ek 28. září 1944 byl odveřen do Osvětimi, kde zahynul v plynové komoře.

V květnu 1944 přijela transportem do Terezína i jeho sestra Eva a na začátku roku 1945 také jeho tatínek. Ti se po válce vrátili z Terezína domů.

Petr Ginz

Časopis Vedem

Časopis Vedem se objevil 18. prosince 1942 a vycházel pak každý týden po dobu existence ŠKIDu. Dochovalo se asi 800 stran; jeho název souvisel s pokřikem jedničkářů: „Vždy první domov první býval, vždy první domov první bude!“

Byla to hlavně Petrova zásluha, že opravdu každý týden vyšlo nové číslo. Petr sám do časopisu přispíval, snažil se ale i získávat příspěvky od ostatních škidov-

Petr Ginz

Petr was born on February 1, 1928 in Prague. His mother wasn't Jewish. Thanks to that fact she survived the war and so did Peter's father and his sister, Eva. Petr was the only member of the family to die.

Petr attended Jewish school at Jáchymova street. It was a modern school which gave considerable level of freedom to its pupils in an attempt to stimulate their individual talents and skills. Petr was loved by his classmates. He helped them whenever he could and was of a modest and sensitive disposition. He was very fond of reading, with particular preference for the works of the French author Jules Verne, under influence of whom he even wrote a novel of his own, called "A Visit From Prehistory". The novel's narrative framework actually revolves around the (fictitious) discovery of a previously unknown and unpublished manuscript in the cellar of Verne's house, which was to be added to the canon of Verne's works.

After the schools were closed by Nazi administration, Petr learned the craft of cleaning and servicing typewriters in the local Jewish community and eventually went on to make it his career for a while. In October 1942 Petr left with a transport to Terezín. He was put in the Home for boys L 417, Home One. From then on, his main occupation would be the publishing of the magazine Vedem.

Petr also kept a diary in Terezín - he was however never too enthusiastic about it, claiming that the diary makes things which should remain hidden visible to the eyes of strangers. The reason for him to keep the diary at all was his family and his desire not to forget about all the things he had to go through. He kept track of everything that happened to him, of his thoughts, of the things he learned or read, of his plans for the future... Whatever plans he had in September 1944, he would never get to realize them. On September 28, 1944 the Ek Transport took him to Auschwitz, where he died in a gas chamber.

In May 1944 his sister Eva was brought to Terezín as well, and so was his father at the beginning of 1945. They both made it back home alive.

thoughts, of the things he learned or read, of his plans for the future... Whatever plans he had in September 1944, he would never get to realize them. On September 28, 1944 the Ek Transport took him to Auschwitz, where he died in a gas chamber.

In May 1944 his sister Eva was brought to Terezín as well, and so was his father at the beginning of 1945. They both made it back home alive.

The Vedem Magazine

The Vedem magazine was first published on December 18, 1942 and went on to be published weekly for as long as SKID (the name Home One was referred to by its inhabitants) existed. Roughly 800 pages have been preserved until today; its name was derived from the Czech rally call of the Home One boys, which translates as "The first home always has been first and first it always will be!"

The weekly periodicity was preserved chiefly due Petr's dedication. He not only wrote articles for the magazine, but also encouraged the other SKID inhabitants' creativity. Occasionally - to make publication at all possible - he resorted to writing all articles by himself and sign them by several invented names. He was the only editor-in-chief the magazine ever had, adults (mainly V. Eisinger) only ever contributed by writing separate articles. The total number of the magazine's copies amounted to one per issue, with articles originally type-written in the school office by Mrs. Laub, mother of one of the SKID

ců. Někdy, aby zachránil vydání čísla, napsal všechny příspěvky sám a podepsal se různými jmény. Staral se o časopis samostatně, dospělí (zejména V. Eisinger) zasahovali od jeho obsahu jen vlastními příspěvky. Byl vydáván vždy jen v jednom exempláři a příspěvky původně přepisovala na stroji v kanceláři školy paní Laubová, matka jednoho ze škidovců. Později opisoval Petr téměř všechny příspěvky ručně. Každé číslo časopisu vyšlo vždy v pátek a bylo předčítáno na ubikaci za přítomnosti vychovatelů a dalších hostů. Příspěvky většinou četli jejich autoři. Přečtené číslo uschovával Petr v „archivu“.

Obsah časopisu je možno rozdělit do několika tematických okruhů:

- vnitřní záležitosti domova a jeho obyvatel, portréty jednotlivých škidovců („O jednom z nás“), glosy k jejich chování („Chvála a hana“), výsledky soutěží, reportáže z akcí...;
- celoterezínská problematika
 - reportáže o různých terezínských zařízeních (o kuchyni, hasičárně, krematoriu atd.) („Toulky Terezínem“);
 - kritické, ironické a satirické články o zdejších poměrech a institucích;
- židovská otáčka
- oblast svetonázorové výchovy

Kromě těchto okruhů se zde nacházely často úvodníky vychovatelů, dále velké množství veršů, vzpomínek, překladů z ruské a jiné poezie a prózy a ilustrací.

Po rozpadu domova I. uschoval Zdeněk Taussig časopis v kovárně za Magdeburskými kasárnami, kde pracoval jeho otec. Ze skladiště na uhlí si tam udělali místnost, ve které spolu spali. Po válce se Zdeněk snažil spojit s kamarády, kteří obývali „republiku Škid“ a rozhodnout se s nimi, co učinit s časopisem. Poúnorový antisemitismus nepokrytě bránil zveřejnění literárních pokusů autorů Vedem. Až v 60. letech se objevuje obsažnější zpráva o Vedem. Tehdy padly i návrhy vydat knihu, která by přibližovala obsah časopisu. Pracovali na ni Jiří Kurt Kotouč, Zdeněk Ornest a Marie Rút Křížková. Připravený rukopis knihy ale na počátku 70. let neprošel recenzí. V roce 1978 byl pod názvem „Je můj vlastní hradba ghetť?“ vydán jako samizdat v edici Kvart a v roce 1995 pak v konečné podobě doplněn početnými vyobrazeními.

Hanuš Hachenburg

Po židovském chlapci, který zemřel ve svých čtrnácti letech, se nám dochovalo nemnoho zpráv a žádná fotografie. Víme jen, že Hanuš Hachenburg, narozený 12. 7. 1929, vyrůstal pouze s matkou a svého otce zřejmě nikdy nepoznal. V říjnu 1942 pak byl z Prahy deportován do terezínského ghetta.

V Terezíně žil Hanuš zprvu na ubikaci č. 2 chlapeckého domova L 417 (dnešní Muzeum ghetta). Vychovatel sousedního pokoje č. 1 (tzv. „jedničky“), Valtr Eisinger, si však brzy povšiml Hanušova neobyčejného talentu a prosadil jeho přefazení do kolektivu „jedničky“. Kamarádi z pokoje na Hanuše vzpomínají jako na trochu podivínského, na svůj věk mimořádně seťtělého a vzdělaného chlapce, který se stále vznášel nad zemí, byl nepraktický, bledý, tělesně zubožený.

Na „jedničce“ žil Hanuš přibližně jeden rok a stal se jedním z nejrespektovanějších spoluautorů časopisu „Vedem“, na jehož stránkách zanechal předčasně vyspělý chlapec otisk svého mimořádného básnického nadání.

boys. In later days however, Petr was forced to copy all articles by hand. Each issue was published on Friday and read aloud at House One with the boys' Jewish tutors and other guests present. The articles were read mostly by their respective authors. Any issue that has already been presented in such a reading was kept safe by Petr in his "archive". The magazine's contents can be divided into several groups:

- inner goings on of the home and its inhabitants, portraits of the individual SKID boys ("One of Us"), notes on their behaviour ("Praise and Reproach"), competition results, reports from various events...;
- problems concerning the whole of Terezín
 - reports from various facilities (kitchen, firehouse, crematory, etc.) („The Tours of Terezín“);
 - critical, ironical a satirical articles about the reality of the concentration camp;
- the Jewish Question
- philosophical education

Apart from these topics, the magazine often included editorials by the boys' Jewish tutors, numerous poems, memories, translations from Russian and other foreign poetry and fiction, and many illustrations.

After Home One was dissolved, Zdeněk Taussig kept the magazine hidden in a smithy located behind the barracks of Magdeburg, where his father worked at the time. The two of them adapted a coal storage room in that area to serve as their bedroom. After the war, Zdeněk tried to reach his former "SKID Republic" friends so they could decide on the magazine's fate. The anti-semitism that emerged after the Communists came to power in February 1948 prevented any form of publication of the Vedem authors' literary efforts. It was only as late as the 1960s that the first comprehensive information about Vedem appeared. It is also the time when the idea of having a book on the magazine and its contents published was first conceived. The book was jointly prepared by Jiří Kurt Kotouč, Zdeněk Ornest and Marie Rút Křížková. However, the manuscript did not pass official review by the authorities in the 1970s due to communist censorship. It was first published as a type-written samizdat in 1978 in the Kvart series. Later, a definitive revision of the book was reprinted in 1995 with numerous illustrations; the book was published in English as "We Are Children Just the Same: Vedem, the Secret Magazine of the Boys of Terezín".

Hanuš Hachenburg

We have little information about this Jewish boy who died at the age of fourteen; no picture of him was preserved at all. What we do know is that Hanuš Hachenburg, born July 12, 1929, grew up with his mother only and most probably never knew his father. In October 1942 he was deported from Prague into the ghetto of Terezín.

There Hanuš first lived in Home Two of the L 417 home for boys (today's Ghetto Museum). The tutor of the neighbouring Home One, Valtr Eisinger, however soon noticed Hanuš's extraordinary talent and managed to have him transferred to Home One. The friends who lived in the same room remember Hanuš as a sligthly eccentric boy who was remarkably well read and educated for his age, whose head was constantly up in the clouds, and who was unfit for everyday chores, of a pale complexion and physically weak.

Hanuš Hachenburg - Srdce

Kdes v srdci v koutku bez jména bude asi malý pokojíček a každý člověk v něm as má své já jak prsten na malíček.

Tak hrozně to je, co já tam mám
Tak Tolik citů bez jména
a nemohu je vyjádřit!
Jsem větrný jak ozvěna.

Mé děťátko když narodí se
a bude k světu, bude muž
já doufám že už nezažije
co viděl jsem a trpěl už

Já nevím, jak bych slovy nazval
svůj pokojíček s vrátkama
snad jednou mi to šeptnou ptáci
a vzkáže mi to ozvěna

anebo řekne moje děcko
„viš - tati, ty jsi ten a ten!“
tak kruté je ke mně mé srdce
a nedopřeje krátký sen,
a vždycky řekne:
„Brachu milý -
jak bys mne přece vyjádřil!?“
Dnes jsem si řek: Srdce je oheň
a hasit oheň nemám sil.

Snad jen štěstí mohlo Hanuše zachránit před transportem z Terezína na Východ... To jej ale opustilo v prosinci 1943, kdy byl spolu s dalšími tisíci lidmi deportován do rodinného tábora v Osvětimi-Březince; tady se pak stopy jednoho z nejtalentovanějších terezínských dětských básníků navždy ztrácejí.

Obnovené věčné světlo v krematoriu na Židovském hřbitově

Věčné světlo v krematoriu na Židovském hřbitově

Eternal light in the Jewish Cemetery crematory

Pro návštěvníky naší země z Izraele je Terezín spolu s pražskými židovskými památkami nejvyhledávanějším cílem. Připomínají si zde památku desetitisíců obětí genocidy Židů, které prošly terezínským ghettem. Pamětní místa a objekty bývalého židovského ghetta v Terezíně navštívili také dva prezidenti Státu Izrael. Ve druhém případě se v lednu roku 1996 jednalo o návštěvu jeho excelence Eзера Weizmana. Památníku Terezín byl tehdy předán věčný oheň jako trvalá připomínka spojení mezi židovskými oběťmi nacismu a ideou budování izraelského státu. Tento dar byl umístěn v krematoriu

Hanuš spent about a year in Home One, becoming one of the most respected authors of the "Vedem" magazine, on the pages of which he left the mark of his extraordinary poetic talent.Luski ze Spojených států amerických, která tuto opravu nechala provést jako trvalou připomínku dne Bar Micva svého člena Jasona, společně s cestovní

Hanuš Hachenburg - Heart

Somewhere in the nameless corner of the heart there is a little room I think where every man keeps his true self like a tiny, little finger ring.

So terrible is what I keep there
So many feelings without a name
and no way to express them!
I feel windy like an echo.

When my child is born one day and grows up to be a man I hope he won't have to go through what I have seen and suffered

I can't seem to find the words to describe my little room with a little door maybe one day the birds shall whisper it to me the echo shall tell me

or maybe my child
„you know, father, this is who you are!“
so cruel my is heart to me
and won't let me dream a short dream,
but always says:
„Brother dear -
how could you ever try and express me!?“
So I told myself today: The heart is a fire
and I have no strength to put it out.

Only luck could have saved Hanuš from being transported from Terezín to the East... and his luck left him in December 1943 when he was, along with a thousand of other people, depor-ted to the camp for families in Auschwitz-Birkenau; that is where all tracks of one of the most talented child poets of Terezín are lost forever.

Eternal Light in the Jewish Cemetery Crematory Rekindled

The visitors who come to our country from Israel favour Terezín and the Jewish sights of Prague over all other destinations. It is here that they commemorate the tens of thousands of victims of the Jewish genocide who passed through the gates of the Terezín ghetto. The memorials of the former Jewish ghetto of Terezín have been visited by two presidents of the state of Israel. The second of these visits took place in January 1996; it was a visit by his excellence Ezer Weizman. The Terezín Memorial received the eternal fire as a perpetual reminder of the relation between the Jewish victims of Nazism and the founding of the state of Israel. This gift had been placed in the crematory of the Jewish cemetery in Terezín. It was seriously damaged in the major floods of 2002, which completely flooded the building of the crematory for several months and severely damaged it in the process. The eternal light was repaired in a rather technically demanding process at the beginning of 2007. The money necessary for the repairs were